

รายงาน

เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา

WESR

ประจำสัปดาห์

Weekly Epidemiological Surveillance Report

สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health.

ISSN 0859-547X http://epid.moph.go.th/weekly/w_2549/menu_wesr49.html

ปีที่ ๓๗ : ฉบับที่ ๔๘ : ๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ Volume 37 : Number 48 : December 8, 2006

สัปดาห์ที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔	๒๕	๒๖
จำนวนจังหวัดที่ส่ง	๕๙	๕๘	๕๒	๕๗	๖๗	๖๒	๖๑	๖๓	๖๓	๖๕	๖๔	๗๐	๖๔	๖๖	๖๐	๖๖	๖๑	๖๑	๖๘	๖๕	๖๕	๖๖	๖๘	๖๘	๖๖	๖๕

สัปดาห์ที่	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒	๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐	๔๑	๔๒	๔๓	๔๔	๔๕	๔๖	๔๗	๔๘	๔๙	๕๐	๕๑	๕๒
จำนวนจังหวัดที่ส่ง	๖๒	๖๔	๖๖	๖๖	๖๔	๗๐	๖๖	๖๗	๗๐	๖๗	๖๖	๕๓	๖๙	๖๗	๖๖	๖๕	๖๕	๖๐	๗๑	๖๘	๖๗	๕๙				

สัปดาห์ที่ ๔๘ ระหว่างวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน - ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

จำนวนจังหวัดส่งข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนทันตามกำหนดเวลา

ส่งทันเวลา ๕๕ จังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖๓

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

รายงานสถานการณ์กรณีผลกระทบต่อสุขภาพจากการลักลอบทิ้งกากสารเคมี ,
บทความแปล   **เมือง Abidjan, ประเทศ Ivory Coast, กันยายน 2549**
(Affect of Chemical waste in Ivory Coast, September 2006)

แปลและเรียบเรียง โดย แสงโฉม เกิดคล้าย
กลุ่มงานระบาดวิทยาโรคไม่ติดต่อ
สำนักโรคติดต่อ
✉ sangchom@health.moph.go.th

Sangchom Koetkhilai
Epidemiology of non communicable disease Section
Bureau of Epidemiology

วันที่ 20 กันยายน 2549 องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้รายงานผลการติดตามผลกระทบจากการลักลอบนำกากสารเคมีอันตรายไปทิ้งในเมือง Abidjan ตามจุดต่าง ๆ จำนวน 15 แห่ง มีผลทำให้ประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่มีการนำกากสารเคมีมาทิ้ง มากกว่า 56,000 คน ต้องถูกนำส่งโรงพยาบาล และมีรายงานการเสียชีวิตถึง 7 ราย โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาการ เลือดออกจากรูจมูก หายใจลำบาก ระคายเคืองตา คลื่นไส้ อาเจียน และท้องเดิน มีอาการรุนแรงภายใน 2 - 3 วัน หลังจากมีการนำกากสารเคมีดังกล่าวมาทิ้ง

 สารบัญ

◆ รายงานสถานการณ์กรณีผลกระทบต่อสุขภาพจากการลักลอบทิ้งกากสารเคมี , เมือง Abidjan , ประเทศ Ivory Coast, กันยายน 2549	845
◆ สรุปการตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 48 ระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2549	850
◆ สถานการณ์โรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 48 ระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2549	852
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 48 ระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2549	853

WHO ได้ประสานทีมระหว่างประเทศ เข้าไปติดตามสถานการณ์ในเมือง Abidjan ครั้งแรก เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2549 เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการดูแลสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม และได้ประสานนักพิษวิทยาคลินิก ลงประเมินผลการเกิดพิษและความรุนแรง ซึ่งจากผลการประเมิน พบว่า ผู้ป่วยมีอาการ เลือดกำเดาไหล คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ ระบายท้อง ทิวหนั่ง และระบบทางเดินหายใจ ซึ่งอาการเหล่านี้เกิดจากการได้รับสัมผัสพิษจากกากสารเคมีอันตรายดังกล่าว

นอกจากนั้น WHO ได้ติดตามผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน พบว่า เฉพาะวันเดียวนี้ มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลต่าง ๆ ดังนี้ คือ ใน Colody มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจำนวน 1,000 ราย, โรงพยาบาลใน Yopougon 600 ราย และศูนย์สุขภาพของ Akouedo เฉลี่ย 300 ราย โดยเฉพาะทารก และเด็กเล็ก มีการเข้ารับการรักษามากขึ้น โดยโรงพยาบาลแต่ละแห่งต้องรับผู้ป่วยเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าจากปกติ

แต่อย่างไรก็ตาม WHO ยังไม่สามารถประเมินจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับสัมผัสสารเคมีอันตรายและผลกระทบต่อสุขภาพได้ถูกต้องชัดเจน แต่ก็ได้วางระบบที่จะให้มีการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาไว้อย่างต่อเนื่อง

จากการสอบสวนการลักลอบทิ้งกากสารเคมี พบว่า ระหว่างคืนวันที่ 19 สิงหาคม 2549 ได้มีเรือขนกากสารปิโตรเคมี ประมาณ 400 - 500 ตัน มาที่ท่าเรือ และขนถ่ายลงรถบรรทุก และนำไปทิ้งในบริเวณต่าง ๆ ในชุมชน 15 แห่ง ในเมือง Abidjan ซึ่งมีประชาชนอาศัยอยู่ประมาณ 5 ล้านคน ซึ่งต่อมาตรวจพบว่า กากสารเคมีดังกล่าว มาจากการโรงงานผลิตปิโตรเคมี ประกอบด้วย สาร hydrogen sulphide, mercaptans, phenolic compound และ sodium hydroxide ฯลฯ หลังจากนั้น 2 - 3 วันต่อมา ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น เริ่มมีอาการเจ็บป่วยและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

วันที่ 18 กันยายน 2549 จึงได้มีการเข้าไปการกวาดล้าง ทำความสะอาดบริเวณที่มีการนำกากสารเคมีมาทิ้ง โดยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ UNDAC, UNEP และหน่วยงานระหว่างประเทศอื่น ๆ จัดทีมลงไปช่วยเหลือ ทำลายแหล่งทิ้งกากสารเคมี

สำหรับการดูแลด้านสุขภาพ ได้จัดทีมการให้ความช่วยเหลือด้านการรักษา และสนับสนุนด้านยาและเวชภัณฑ์ และการจัดระบบการเฝ้าระวังสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

บริเวณหนึ่งใน 15 แห่ง ที่มีการทิ้งกากสารเคมี
ใน Abidjan

การประกาศให้เป็นเขตอันตรายและกวาดล้างและทำความสะอาดบริเวณที่มีการทิ้งกากสารเคมี ในเมือง Abidjan, in Ivory Coast.

การวิเคราะห์สถานการณ์

จากเหตุการณ์ดังกล่าว หลายหน่วยงานได้ให้ความสนใจ และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม จากหลาย ๆ ประเทศ ได้ชี้แจงแสดงให้เห็นว่า ผลกระทบต่อสุขภาพจากการเคลื่อนย้ายและนำกากสารเคมีอันตราย ไปทิ้งในเมือง Abidjan เป็นตัวอย่างหนึ่งของการได้รับอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ที่มีสาเหตุมาจากการจัดการและการเคลื่อนย้าย กากสารพิษอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมอย่างผิดกฎหมาย หรือการลักลอบทิ้งตามสถานที่ต่าง ๆ

การเคลื่อนย้ายหรือกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรม มีหลายรูปแบบ เช่น การย้ายฐานการผลิต โดยการส่งเสริมให้มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในประเทศที่กำลังพัฒนา ที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่ย่ำแย่ ซึ่งผลตามมาก็คือ การมีปริมาณกากของเสียที่เพิ่มขึ้นและเป็นปัญหาสำหรับประเทศนั้น ๆ และการเคลื่อนย้ายของเสียอันตรายอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การค้าเพื่อนำกากของเสียกลับมาใช้ใหม่ หรือ การ Recycle โดยมีการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรม Recycle ซึ่งอาจเป็นการเคลื่อนย้ายกากของเสียอันตรายที่แฝงอยู่ในรูปของการลงทุนด้านการผลิต นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายแบบที่เรียกว่า ขายเป็นสินค้ามือสอง ซึ่งได้แก่ สินค้าประเภทเครื่องมือ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งหลาย ที่กำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาในปัจจุบันนี้ มักเป็นที่มาของการทิ้งหรือเคลื่อนย้ายกากของเสียทั้งสิ้น

The Silicon Valley Toxic Coalition (SVIC) สหรัฐอเมริกา เป็นกลุ่มต่อต้านการค้าและการเคลื่อนย้ายกากของเสีย ได้ประเมินไว้ว่า ประมาณ 50 - 80 % ของกากของเสียจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ถูกส่งออกไป Recycle ในประเทศกำลังพัฒนา และนอกจากนั้น SVIC ยังได้ประมาณการไว้ว่า ระหว่าง พ.ศ. 2540 – 2550 ในสหรัฐอเมริกา จะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ ประมาณ 500 ล้านเครื่อง และ พลาสติก, สารตะกั่ว, แคดเมียม, โครเมียม, พรอท และสารอื่น ๆ มากกว่า 600,000 ตัน จะกลายเป็นขยะของเสียอันตราย

ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมได้คาดการณ์ว่า ในแต่ละปี จะมีกากของเสียจากทั่วโลก มากกว่า 100 ล้านตัน และ ร้อยละ 10 จะถูกส่งออกไปประเทศที่กำลังพัฒนา โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรก ระหว่าง พ.ศ. 2538 – 2542 ถูกส่งไปแถบประเทศแอฟริกา ละตินอเมริกา ตุรกี เลบานอน ช่วงที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2532 – 2537 ส่งไปด้านตะวันตก ไปตะวันออก ได้แก่ ประเทศ โปแลนด์ ฮังการี โรมาเนีย รัสเซีย ยูเครน และช่วงที่ 3 ระหว่าง พ.ศ. 2537 - ปัจจุบัน ส่งมายังแถบเอเชีย โดยเฉพาะอินเดีย และจีน

สำหรับประเทศไทย พบว่า หลังจากที่ได้พัฒนาประเทศเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ได้ประสบปัญหาการนำเข้ากากสารอันตราย หลายครั้ง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2534 หลังจากเกิดกรณี การระเบิดของสารเคมีในท่าเรือคลองเตย ที่ก่อการเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากเหตุการณ์ครั้งนั้น ได้สอบสวน พบว่า มีการลักลอบเก็บสารเคมีอันตราย และสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานไว้เป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่า อาจมีการเคลื่อนย้ายกากของเสียอันตรายจากต่างประเทศมาเก็บไว้ที่ท่าเรือดังกล่าวได้ จึงได้กำหนดมาตรการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าอันตรายทั้งขาเข้าและขาออก

นอกจากนั้น ปัจจุบัน ได้มีการตั้งฐานผลิตด้านอุตสาหกรรมในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากต้นทุนค่าแรงงานต่ำ และ มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้รัดกุมมากนัก จึงทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ การลักลอบเคลื่อนย้ายกากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ไปกำจัด หรือ Recycle ในชุมชนตามแหล่งต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนด้านการจัดการของเสียที่เกิดขึ้น เช่น กรณีการลักลอบหลอมแบตเตอรี่ เพื่อนำสารตะกั่วกลับมาใช้ใหม่ ในบริเวณอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2545 จนเกิดปัญหาสุขภาพของชุมชนในบริเวณดังกล่าว นอกจากนี้ ขบวนการนำกากของเสียอันตรายไปทิ้งตามบริเวณต่าง ๆ มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2548 - 2549 มีการลักลอบทิ้งกากสารเคมีอันตรายหลายครั้ง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงการลักลอบทิ้งสารเคมีและกากของเสียอันตรายตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ ในประเทศไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2548 - 2549

วัน/เดือน/ปี	สถานที่	ชนิดสารอันตราย	ความเสี่ยง
17 ตุลาคม 2548	อ. อุ้มทอง จ. สุพรรณบุรี	กากของเสียปนเปื้อน โลหะหนัก	พิษจากสารโลหะหนัก และผลต่อสิ่งแวดล้อม
20 ตุลาคม 2548	อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี	Monomer (ethylene)	สลายตัวเป็นก๊าซ เป็นของเหลวติดไฟ ผลต่อระบบทางเดินหายใจ
พฤศจิกายน 2548	จ. เพชรบุรี	ถ่านหินลิกไนต์	เผาไหม้ให้ก๊าซซัลเฟอร์ ไดออกไซด์
ธันวาคม 2548	อ. บ้านเพ จ. ระยอง	ไม่ระบุ	ก๊าซพิษ
2548	อ. กลางดง จ. นครราชสีมา	ไม่ระบุ	-
25 กุมภาพันธ์ 2549	หมู่บ้านสินอนันต์ เขตหนองจอก กรุงเทพฯ	Mercaptan	ไวไฟ เกิดพิษรุนแรง
12 พฤษภาคม 2549	อ. ท่าม่วง จ. กาญจนบุรี	กรดที่ใช้แล้ว/ แอสฟัลท์/ กากสี เสื่อมสภาพ	ฤทธิ์กัดกร่อน

ที่มา: ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การทิ้งกากของเสียสารเคมี ต. กลางดง อ.ปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2548

การทิ้งกากของเสียสารเคมี ที่อำเภอ ท่าม่วง
จังหวัดกาญจนบุรี พฤษภาคม พ.ศ. 2549

สถานการณ์การลักลอบทิ้งกากสารเคมีดังกล่าว เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ถูกรวบพบ ซึ่งคาดว่า การลักลอบทิ้ง การ Recycle และการเคลื่อนย้ายกากสารอันตราย ไปตามแหล่งต่าง ๆ น่าจะมีปริมาณมากกว่านี้ ซึ่งในระยะสั้น อาจจะยังไม่เกิดผลกระทบต่ออย่างชัดเจน แต่ระยะยาว อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของชุมชนได้ ดังนั้น นอกจากการกำหนดมาตรการควบคุมอย่างเคร่งครัด ต่อการลักลอบเคลื่อนย้ายกากสารอันตราย ทั้งที่มาจาก ต่างประเทศ และในประเทศแล้ว ควรกำหนดบทลงโทษขั้นร้ายแรงมากขึ้นต่อการกระทำในกรณีดังกล่าว การเฝ้าระวัง สอดส่องดูแลการลักลอบการทิ้งกากสารเคมีในชุมชน หรือการเฝ้าระวังสุขภาพ หรือความผิดปกติของคนใน ชุมชน เป็นสิ่งสำคัญ ที่ชุมชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับท้องถิ่นควรได้ตระหนัก และให้ความร่วมมือในการ ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันทั่วถึง และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การไม่เพิ่มปริมาณขยะกากสาร อันตราย โดยการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือ เครื่องใช้อย่างคุ้มค่า และเปลี่ยนหรือใช้ในระยะเวลาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

1. สุรวาลย์ เสถียรไทย และคณะ, เอกสารเผยแพร่ เรื่อง การค้าและการเคลื่อนย้ายของเสียอันตรายอย่างผิดกฎหมาย: วิเคราะห์ Basel Convention ประเด็นที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม กันยายน 2546
2. แสง โฉม เกิดคล้าย และคณะ. ผลกระทบต่อสุขภาพชุมชนจากการลักลอบหลอมตะกั่ว จังหวัดราชบุรี วารสารธรรมศาสตร์เวชสาร 2548; 5: 108 - 15.
3. WHO. Disease Outbreaks News pages Available from: <http://www.who.int/csr/don/en>

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์ ผู้อำนวยการสำนักโรคระบาดวิทยา ที่ได้สนับสนุนข้อมูลเบื้องต้นจาก Outbreak verification list ของ WHO เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และขอขอบคุณ คุณ สามารถ วงศ์ประยูร เจ้าหน้าที่โครงการเฝ้าระวังโรคติดต่อ ระหว่างชายแดนไทย - พม่า ที่ช่วยเหลือการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้การรายงานสมบูรณ์มากขึ้น

หากท่านต้องการรายงานที่ ก้าวทันต่อเหตุการณ์
มีคุณค่าต่อระบบเฝ้าระวังและควบคุมป้องกันโรค
รวดเร็ว ทันใจ ครอบคลุมข้อมูล
โปรดแจ้ง ชื่อ นามสกุล สถานที่ทำงาน
พร้อม E-mail ที่สะดวกส่ง ไปยัง
sirirak@health.moph.go.th
รายงานด่วน ฉบับไว จะส่งให้แพทย์ท่านทุกวันศุกร์
“ ไม่เสียค่าใช้จ่าย ”